

Külkedisi Masalı ile Amor Psyche Söylencesindeki Ortak izlekler

Common Themes in Cinderella Story and the Myth of Amor Psyche

Cemile AKYILDIZ ERCAN¹

Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Alman
Dili ve Edebiyatı Bölümü, Erzurum, Türkiye

Ataturk University, Faculty of Letters,
Department of German Language and
Literature, Erzurum, Türkiye
yildizercan@atauni.edu.tr

(Sorumlu Yazar-Corresponding Author)

Ahmet SARI²

Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Alman
Dili ve Edebiyatı Bölümü, Erzurum, Türkiye

Ataturk University, Faculty of Letters,
Department of German Language and
Literature, Erzurum, Türkiye
asari@atauni.edu.tr

Öz

Çalışmamızda toplumsal bellek ve kültür bağlamında önemli olan masal ve söylenceler hakkında bilgiler vermeye çalışacağız. Masal ve mitolojik söylencelerde yasağın ele alınmasını ve özellikle yasağı çiğneyen cinsiyetin kadın olarak söz konusu edilmesine değinerek bunlara bazı örnekler vereceğiz. Bu çalışmada, Grimm Kardeşler hakkında kısa bilgi vererek yaşadıkları dönemde, yani Romantizm döneminde sözlü olarak anlatılan masalları toplayıp derleyerek kaleme aldıkları *Çocuk ve Ev Masalları* adlı çalışmalarındaki *Külkedisi* masalını inceleyeceğiz. Aynı zamanda Romalı şair Lucius Apuleius'un *Metamorfoz* adlı eserinde ele aldığı *Amor ve Psyche* (Aşk ve Ruh) söylencesini ele alacağız.

Amor ve Psyche söylencesi ile *Külkedisi* masalının ortak paydalarının yoğun bir şekilde benzerlik gösterdiğini ortaya koyarken bunların neler olduğunu tespit edeceğiz. Hem örnek verdiğimiz masalarda hem de söylencelerde kahramanların kendi kararlarının ve itaatsizliklerinin sonuçlarıyla yüzleşmek zorunda kalışlarına ve kendi seçimlerinin ve eylemlerinin getirdiği olumsuzluklarla başa çıkma sürecinde de nasıl zorlu sınav ve yolluluklar ile karşılaştıklarını tespit edeceğiz.

Anahtar Kelimeler: Grimm Kardeşler, masal, söylence, Lucius Apuleius, Külkedisi, Amor ve Psyche

Abstract

In our study, we will try to give information about fairy tales and legends that are important in the context of social memory and culture. We will give some examples by touching on the discussion of the ban in fairy tales and mythological legends, and especially mentioning that the gender that violates the ban is female. In this study, we will give brief information about the Brothers Grimm and examine the fairy tale *Cinderella* in their work titled *Children's and Household Tales* which they wrote by collecting and compiling the fairy tales told orally during the period in which they lived, that is, during the Romanticism period. We will also discuss the myth of *Amor and Psyche* (Love and Spirit), which was discussed by the Roman poet Lucius Apuleius in his work *Metamorphosis*.

While revealing that the common denominators of the *Amor and Psyche* myth and the *Cinderella* tale are intensely similar, we will determine what they are. In both the tales and myths we have given as examples, we will determine how the heroes have to face the consequences of their own decisions and disobedience, and how they face difficult tests and journeys in the process of coping with the negativities brought about by their own choices and actions.

Keywords: Brothers Grimm, fairy tale, myth, Lucius Apuleius, Cinderella, Amor and Psyche

Geliş Tarihi/Received 24.04.2024
Kabul Tarihi/Accepted 28.06.2024
Yayın Tarihi/Publication Date 30.12.2024

Cite this article as: Akyıldız, C. & Sarı, A. (2024). Common themes in Cinderella story and the myth of Amor Psyche, *Current Perspectives in Social Sciences*, 28(4), 526-533.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-Noncommercial 4.0 International License.

Giriş

Toplumsal bellek ve kültür bağlamında masal ve mitolojik söylenceler insanlık tarihinde önemli bir konuma sahiptir. Her ne kadar kültürden kültüre farklılık gösterse de bunlarda ortak paydalar görmek olanaklıdır. Bu bağlamda bir o kadar gerçek dışı ve bir o kadar da gerçeklik taşıyarak ortak bilinçdışının kültürel hazinelerini oluştururlar. Masallar ve söylenceler, toplumsal belleğin ve kültürün birer taşıyıcısıdır ve bu tür anlatılar bir toplumun değerlerini, normlarını, tarihsel süreçlerini ve dünya görüşlerini nesilden nesile aktarırken önemli rol oynarlar. Arkaik insanların etrafında gelişen olayları kendilerince bir açıklama yolunu seçtiğini ve bu bağlamda da ilk önce sözlü olarak nesilden nesile aktardıklarını söylemek olanaklıdır. İlkel insanın zihin yapısıyla ortaya çıkan ve genelde evrenin yaratılması, doğa olayları gibi konuları ele alarak kendilerince bir açıklamaya gitmişler ve böylece doğaüstü güçleri olan tanrılar, büyücüler, periler, kahramanlar, büyülü nesnelere v.b. gibi insanüstü güç gerektiren canlılar ortaya çıkmıştır.

Yunan söylencelerinin yayılmasında Romalı şair Ovidius'un (M.Ö. 43-M.S. 17) "Dönüşümler" adlı eserinin ana kaynaklardan biri olduğu düşünülür. (Kershaw, 2018) "İlyada" (Truva) ve "Odysseia" yazarı olan Homeros, Hesiodos'un "Tanrıların Doğuşları ve Günler" (Theogonia), yine "Altın Post"u yazan Rodoslu Apollonius gibi önemli yazarları bu kaynaklara dahil etmek olanaklıdır. Elbette ki tragedya yazarları olan Aiskhylos, Sophokles ve Euripides'i de unutmamak gerekir.

Söylence, masal gibi türlerin arasındaki ayrımın hala tartışıldığı ve çoklukla bu bağlamda karıştırıldığı da bir gerçektir. Halk masalları genelde aynı zamanda, herhangi bir zamanda ve herhangi bir yerde anlatılmış olabilirler. "Bir varmış bir yokmuş, ülkenin birinde" diye başlayarak yeri ve zamanı belirtmezler ve hep mutlu son ile biterler. (Kershaw, 2018) Masallarda ise kişilerin isimlerinden çok onları niteleyen özelliklerine göre, yani "Pamuk Prenses", "Külkedisi", "Uyuyan Güzel" gibi isimleri tercih ederler. Yunan mitlerinde ise kahraman olarak yaratılan karakterlerin soyları, yaşadıkları krallık ya da bölge, aile, şehirler, yerler ve yine bunlara yardımcı olan tanrı ve tanrıçaların isimleri verilir. Örneğin Truva kralı Priamos'un oğulları Hektor ve Paris, ya da Thebai kralının oğlu olan Oidipus, Truva Savaşı'na neden olan Helen ve onun kocası olan Spartalı Menelaos gibi.

Masallar ve mitolojik söylenceler, kültürlerin özgünlüğünü korumakla kalmaz, aynı zamanda insanlık tarihindeki ortak deneyimleri paylaşarak birlik ve bağlılık duygularını güçlendirir ve böylece toplumsal belleği besler ve kültürel mirası gelecek nesillere aktarır. Bunları insanlığın emekleme dönemi olarak düşünürsek çok keyifli ve büyülü bir dünya ortaya çıkar. Özellikle söylence ve masallardaki ortak söylemlere baktığımızda yasak olana yaklaşımlar ve yasağa duyulan merak ve merakına yenik düşerek yasağı çiğneme eylemi söylence ve masallarda karşımıza sıklıkla çıkar. Kutsal metinlerde söz konusu yasak Adem ile Havva'nın tanrının kendilerine yasak kıldığı ağacın meyvesi olarak karşımıza çıkar ve merakına yenik düşen Havva'nın insanoğlunun cennetten kovulmasına neden olduğu bilinir.

Çalışmamızda mitolojik söylencelerin ve masalların insanların ortak bilincindeki rolüne değinip özellikle Grimm Kardeşlerin Külkedisi masalı ile Psyche ve Amor söylencesindeki benzerlikleri ortaya çıkartıp bununla birlikte Pandora, Orpheus, Pamuk Prenses, Uyuyan Güzel gibi anlatılara da yeri geldikçe değineceğiz. Bu bağlamda yasağı çiğneme, ormana bırakılma, zorlu görevler ve bunlarla ilintili olarak hangi söylence ve masallarda benzerlikler gösterdiğine vurgu yapacağız. Böylece ortak izlekleri inceleyerek, ortak kültürel temaların ve motiflerin varlığını ortaya koyacağız. Psyche ve Amor söylencesi Antik Roma ve Yunan mitolojilerinde yer alan, aşk ve ruhsal gelişimle ilintili zengin bir anlatıdır. Külkedisi masalı da yine ruhsal gelişimi ve aşkı bulmak için zorlu sınavlardan geçen bir karakteri anlatmaktadır.

Grimm Kardeşler- Külkedisi Masalı ve Amor Psyche Söylencesi

Grimm Kardeşler denilince ilk akla gelen, derledikleri masallardır. Belki de Grimm Kardeşlerin ilk akla gelmesi nedeni kanımızca masalları sözlü geleneksel anlatımdan alıp yazıya dökmeleridir. Elbette ki Grimm Kardeşlere kadar hiçbir masal yazıya dökülmemiştir gibi bir iddiamız yok, ama bu kadar geniş çaplı detaylı bir masal derlemesini de Alman edebiyatında onlar kadar başarılı biçimde yapanlar olmamıştır. Çünkü masallar sözlü olarak kendine yer bulmuştur. Ayrıca bu iki kardeşin yaşadığı edebiyat döneminin yaklaşımı da önemlidir. Hint edebiyatının Alman Romantizminin başlıca kaynaklarından biri olması ve Schlegel Kardeşlerin Hint edebiyatından çeviriler yapması bu dönemdeki kültürel ve folklorik gelişmeleri açıklamak anlamında önemlidir. (Akyıldız, 2021). Bilkan "Masal Estetiği" çalışmasında, masalın Hint mitolojisinden, antik Yunandan, çeşitli kültür ve dinlerden etkilenecek şekilde görüşlerin (Bilkan, 2009) ve hatta "masal ağacının Hindistan kökenli" (Bilkan, 2009) olduğu şeklinde birçok masal araştırmacısının tespiti olduğunu belirtir. 19. yüzyıldaki masal araştırmacılarının masalların Hint- Avrupa kökenli olduğunu ve bunun da kökenlerinin kavimler göçü ile ilintili olduğunu dile getirmişler ve böylece dünya masallarında ortaya çıkan benzerliklerini bu şekilde açıklama yoluna gitmişlerdir. (Ackermann, 2021) Bruno

Bettelheim mitlerle masalları karşılaştırdığı çalışmasında, her iki alanla da psikanalistlerin yakından ilgilendiklerini aktararak şunları söyler:

Mitlerin ve masalların, bizimle bilinçdışı içeriği temsil eden simge diliyle konuştukları yolunda genel bir görüş birliği vardır. Mitler ve masallar, eşzamanlı olarak hem bilinçli ve bilinçdışı zihnimize, hem zihnin üç yönüne-ilkel benlik, benlik ve üst benliğe-hem benlik ideallerine olan gereksinimize seslenir. (Bettelheim, 1999)

Hem masalların hem de mitlerin arka planında insanlığın hem kültürel tarihini hem de psikolojik anlamlarını görmek olanaklıdır. Masal ve söylenceler kendi içinde kullandığı sözde basit diliyle gerçekte ise sembolik diliyle insanoğluna ilk emekleme dönemlerini anlatır.

Grimm Kardeşlerin 1812 yılında uzun bir çalışmanın ürünü olarak derleyip yayınladıkları *Çocuk ve Ev Masalları (Kinder und Hausmärchen)* masal kitabında yer alan çalışmamızın da temel metinlerinden biri olan *Külkedisi* masalı hakkında kısaca bilgi vereceğiz. Hasta olan anne kızına ne olursa olsun dürüstlükten ve iyilikten ayrılmamasını ve kendisinin de her zaman gökyüzünden kendisini izleyeceğini, her zaman yanında olacağını söyleyerek ölür. Her gün annesinin mezarına giderek gözyaşı döken kız babasıyla birlikte yine de mutludur. Ama annesinin ölümüyle birlikte babası kısa süre sonra iki kızı olan başka bir kadınla evlenir ve böylece ilk başlarda annesi hayatta iken mutlu bir çocuk olan kız, annesinin ölümüyle birlikte babasının yeniden evlenmesi sonucu hem anne hem de baba figürü ortadan kalkar. Baba, yeni eşi ve onun iki kızı ile birlikte sanki onların yanında yer alıncasına kızına yapılanlara karşı etkisiz, pasif bir rol içine girer. Evlerine gelen bu üç kadın üvey anne ve kızları, zavallı kızı kendi evinde bir hizmetçi gibi kullanırlar ve onun sahip olduğu her şeyi yani odasını, kıyafetlerini ama en önemlisi babasını elinden alırlar. Evde çalışan hizmetçileri işten çıkartıp yerine evin kızını bir hizmetçi gibi çalıştırmayı ve onu her fırsatta üzmeye çalışan üvey anne ve kızları tamamen kötülükten beslenirler. Hatta Külkedisi bütün işlerini yapıp bitirdikten sonra dinlenmek istediğinde yere nohut, mercimek, buğday dökerek onları tek tek ayırmasını isterler ve onu her fırsatta aşağılarlar. Artık mutfakta ocağın küllerinin yanında yatıp kalkan kızın o zamana kadar masalda dile getirilmez ama görünümünden ve yaptığı işten dolayı ismi de “Külkedisi” olur. Bu arada babanın sürekli dışarda olduğu izlenimi verilir kızına yapılan haksızlıklara karşı herhangi bir tepki göstermez, çünkü masalarda olmazsa olmaz kötülüğün oluşabilmesi için bu davranış önkoşul gibidir. Baba bir gün seyahate giderken evdeki üvey kızlarına ve kendi kızına gelirken ne hediye istediklerini sorar. Üvey kızlar pahalı kıyafetler değerli taşlar isterken, Külkedisi babasından fındık dalı ister. Baba seyahat dönüşü bu istekleri getirir. Külkedisi fındık dalını annesinin mezarının başına diker gözünden akan gözyaşları ile bu dalı sular ve böylece her gün annesine de verdiği sözü tutarak iyilik ve doğruluktan asla ayrılmaz. Sadece ne zaman vakit bulsa annesinin mezarına giderek onunla konuşur ve ağlar. Artık fındık dalı ağaca dönüşmüştür ve ağacın tepesinde de Külkedisi ne zaman gitse orada bir kuş yer almakta ve kızın isteklerini yerine getirmektedir.

Böylece ünlü Rus masal araştırmacısı Vladimir Propp’un masalarda tespit ettiği otuz bir maddeden üçü gerçekleşir. Rus masal araştırmacısı Vladimir Propp masalları kategorize ederek masallardaki ortak paydaları tespit etmiş ve otuz bir madde şeklinde tasniflemiştir. Bunlardan bazıları, aileden birinin uzaklaştırılması, yasağın çiğnenmesi, büyü mü yardımcıının yardımını alabilmesi açısından kahramanın sınanması, kahramanın kimliğini gizleyerek başka bir mekana ya da ülkeye gitmesi, zor bir görevin üstesinden gelmesi, düşmanın yenilmesi ve en son madde olarak mutlu sonun oluşabilmesi için gerekli olan kahramanın evlenmesi ve tahta çıkması (Propp, 1985) gibi maddelerden meydana gelmektedir.

Masalarda başlangıçta her şey güzelken, yani mutluluk hâkimken birdenbire kötülüğün olabilmesi için sevilen birinin kaybedilmesi gerekir. Bu bağlamda da Külkedisi masasında annenin ölmesi, mutluluk içinde yaşarken masal kahramanının mutsuz olması, sonrasında kötülüğün oluşması için gerekli figürler olarak üvey anne ve kızları ve üçüncü olarak büyü mü nesne fındık ağacı ve kuş kendini masalda gösterir. Bunlarla birlikte yavaş yavaş mutlu sona gelebilmesi için özellikle Külkedisi, Uyuyan Güzel ve Pamuk Prenses gibi masalarda bir Prens’in devreye girmesi gerekir. Prens’in olay örgüsüne girmesi bir tesadüf şeklinde kendini gösterir yani ya Prens ormanda atıyla dolaşırken ya da Külkedisinde olduğu gibi krallık Prensi evlendirmek için bir balo verirken iyi özellikler taşıyan ve ödül olarak kendini kurtaracak atlı prensini bekleyen itaatkâr ve boyun eğen kızların ödülü olarak karşımıza çıkacaktır.

Külkedisi masamızda da bu durum kendini gösterir. Üvey anne ve kızlarının yaptıkları kötülüklerle annesinin mezarına giderek avunurken günün birinde ülkenin kralı oğlunu evlendirmek için bir balo düzenleyeceğini ve bu baloya bütün bekâr genç kızların davet edildiğini, Prens’in bu kızlar arasından eşini seçeceğini bildiren dört bir yana habercilerini yollar. Prens’in evleneceği kızı seçmek için yapılan balo üç gece sürecektir. Üvey anne ve kızları hemen kendilerinden birini Prens’in seçeceğini hayal ederek bütün ihtişamları ile hazırlık yapmaya başlarlar ve Külkedisini sürekli kendilerinin hazırlanması için çalıştırarak hatta onu da dediklerini yaparsa götüreceklerini söyleyerek kandırırlar. Hepsinin hazırlığında yardımcı olduktan sonra üvey

anne ona ocağın içine bir kazan mercimek döktüğünü ve bunları tek tek iki saat içinde küllerden ayıklayabilirse gelebileceğini söyler. Bahçeye çıkan kız hemen güvercin, kumrular ve kuşlardan yardım ister ve onlar bir saat içinde hepsini ayıklar ama üvey anne onu her ne kadar kralın kesin emri olmasına karşın baloya götürmez. Genç kız annesinin mezarına gider ve orada ağlamaya başlar, kuşlar ona altından gümüşten kıyafetler hazırlarlar ve böylece Külkedisi kendisini kimsenin tanıyamadığı baloya gider. Prens bütün gece bu güzel kızla dans eder ve kendisine tembih edildiği gibi Külkedisi gece yarısı ortadan kaybolur. Ertesi akşam yine aynı ritüel gerçekleşir ve üçüncü gece bir şekilde kendinden kaçmayı başaran kızı yakalayabilmek için Prens bütün merdivenlerin basamaklarını zift döktürür ve böylece Külkedisinin sol ayağındaki pabuç zifte yapışıp kalır ama kız pabucu orada bırakıp kaçar. Ertesi gün doğru kızı bulmak için bütün krallık seferber olur, ayakkabıyı giyebilmek için üvey kız kardeşler topuklarını, ayak parmaklarını keserler ama doğru kişi giyininceye kadar güvercinler uyarır ve böylece doğru kız yani Külkedisi bulunur. İki kız kardeş de yaptıklarının cezasını kuşlar tarafından gözleri kör edilerek çekerler (https://www.grimmstories.com/de/grimm_maerchen/aschenputtel).

Külkedisi masalında annesinin mezarının başına diktiği fındık dalı sihirli güçlere sahiptir. Keltler- Germenler ölen yakınlarının mezarının başına gençliği-yenilenmeyi ve ölümsüzlüğü sembolize eden fındık dalı dikerlermiş. Böylece ölen sevdikleri ile sürekli bağlantı – iletişim halinde kaldıklarını düşünürlermiş. Bilge ağacı olarak da görülen fındık ağacı sadece önsezi değil aynı zamanda kehanet yetisi de verdiği şeklinde açıklamalar vardır. Fındık ağacının dallarından sihirli değnekler ve cadıların süpürgelerin sapı yapılmış (https://www.grimmstories.com/de/grimm_maerchen/aschenputtel). Fındık ağacın neredeyse taş devrinden beri bilindiği ve sembolik anlamda da özellikle Germen dünyasında çok eskiden beri şifa verici bir yemiş olduğu ayrıca dallarının muska yapımında kullanıldığı belirtilir. Uzun yolculuklara çıkarken kendilerini gecenin bilinmezliğinden korumak için insanların fındık dalından değnek yaptıkları dile getirilir. Eskiden Siebenbergen olan ve günümüzde Romanya'nın batı ve orta bölgelerine verilen yerde askerler savaşa gitmeden önce yanlarında kendilerini korusun diye fındık dalından yapılmış muskalar taşımışlarmış. Kötü ruhlardan, şeytanlardan ve Romanya'da vampirlerden koruduğu düşünülürmüş Hatta arzuları, dilekleri yerine getirdiği söz konusu edilen bu ağaç aynı zamanda mutluluk, yaşam, yeni bir başlangıç, doğurganlık ve barışın sembolü olarak da görülür. İki dünya arasında bağlantı kurduğuna ve bundan dolayı da mucizeler gerçekleştirdiğine inanılan (https://fraubirkenbaum.wordpress.com/2015/10/22/haselstrauch-magie_brauchtum/) fındık ağacı masalda bilinçli bir şekilde seçilmiş olduğunu düşündürür bizlere.

Çalışmamızın diğer metni ise İ.S. 124-180 yılları arasında yaşamış olan Romalı şair Lucius Apuleius'un bir dönüşüm hikayeleri dizisi hazırladığı "Metamorfoz" ya da "Altın Eşek" olarak da bilinen eserinde ele alınan "Amor ve Psyche" söylencesidir (Köhlmeier, 1998). Bu dönüşümlerin merkezinde "Amor ve Psyche" (Aşk ve Ruh) söylencesi vardır. Alman yazar, tarih ve kültür felsefesi üzerine çalışmalar yapan filozof ve aynı zamanda teolog olan Johann Gottfried Herder (1744-1803) "Amor ve Psyche" adlı şiirini 1796 yılında kaleme alır. İtalyan heykeltıraş Antonio Canova 1787 ile 1793 yılları arasında mermerden Cupid'in Öpücüğü ile Yeniden Canlanan Ruh adlı heykeli yapar. Çeşitli ressamalara, yazarlara, heykeltıraşlara yani sanatçılara ilham kaynağı olan Apuleius'un Amor ve Psyche söylencesini kısaca anlatmakta fayda olacağı görüşündeyiz:

Bir zamanlar bir kralın üç güzel kızı varmış ve Psyche bu kızların en küçüğü ve en güzeli imiş, hatta o kadar güzelmış ki, insanlar güzellik ve aşk tanrıçası Aphrodit'e tapınmayı ve ona adaklar sunmayı bırakmış ve Psyche'yi idealize etmeye başlamışlar. İnsanlar sanki bir histeriye kapılmış gibi onun için sunaklar adamışlar ve hatta güzelliği, şöhreti sınırları aşarak tüm ülkeye yayılmıştır. Zamanla kız kardeşleri evlenmiş ve güzelliğinden dolayı Psyche ise kimsenin evlenmeye cesaret edemediği yalnız bir kız olarak kalmıştır. Psyche'ye duyulan hayranlık güzellik tanrıçası Aphrodit tarafından duyulmuş ve bir ölümlünün kendinden daha güzel olarak insanlar tarafından sevilmesine oldukça sinirlenmiş ve oğlu Amor'u (Yunan mitolojisinde Eros) çağırarak Psyche'nin kalbine altın oklarından birini fırlatmasını ve onu çirkin bir yaratığa âşık etmesini ister. Ama Aşk tanrısı Amor'a onun ne kadar güzel bir kız olduğunu söylememiştir.

Psyche'nin yaşadığı saraya gelen Amor ise onu görür görmez âşık olur ve asıl görevini yerine getirmez. Aphrodit'in tepkisinden de çekinen Amor aşkına kavuşabilmek için güneş-kehanet tanrısı Apollon'dan yardım istemiş ve birlikte bir plan hazırlamışlardır. Zaten en güzeli ve en iyi olan kızının evlenememesine üzülen yaşlı kral Psyche'nin kaderini öğrenmek için kehanet tanrısı Apollon'un kahinlerine gider. Böylece Amor ile birlikte plan yapan Apollon babaya haber yollayarak kızına gelinlik giydirecek en yüksek dağa çıkarmasını ve orada Psyche'yi tek başına bırakmasını ve yalnız kaldığında evleneceği eşinin yanına geleceğini söyler. Baba istenilen eylemi yerine getirir ve kızını yalnız bırakarak oradan ayrılır. Bu arada kehanet tanrısı batı rüzgârı tanrısı olan Zephyros'a karşı dağa uçmasını ve oradaki genç ve güzel Psyche'yi zeytin koruluğundaki saraya getirmesini ister. Bu saray Amor'un sarayıdır ve içi muhteşem hazinelerle donatılmış ve her şey Psyche'nin hizmetindedir, ama etrafta hayalet sesler dışında hiç kimse yoktur. Bütün gün etrafında kimse olmadan sarayı dolaşan Psyche gece olunca yataklardan birine uzanarak yağ lambasını söndürüp uyumaya başlar. Her yer karanlık olunca Amor gelir ve Psyche'ye kocası

olduğunu ama asla gündüzleri yanında olmayacağını, geceleri geleceğini ve yüzünü göremeyeceğini söyler. Böylece tanrı Psyche'den istediği talepleri kabul etmesini asla kendisine kim olduğunu sormamasını ve yüzünü merak etmeyeceğine dair söz ister. Sadece yanına geceleri karanlıkta geleceğini ve gündüzleri ise Psyche'ye sarayda canı ne isterse onu yapabileceğini söyler ve ikisi arasında bir antlaşma yapılır. Böylece Psyche ve Amor'un aşkı sadece gecenin karanlığında dokunarak ve hissederek yaşanır. Ama kız yavaş yavaş gündüzleri tek başına kaldığı sarayda can sıkıntısından hasta olmaya başlar ve Amor'dan bir kerecik bile olsa gündüz kendisiyle olmasını ister. Ama tanrı ona kendisine verdiği sözü hatırlatarak ilişkilerinin ilk başında kendisinden istenen taleplere razı geldiğini ve böylece ilişkilerinin başladığını dillendirir. Bu açıklamalardan sonra üzülen Psyche en azından kız kardeşlerinin kendisini gündüzleri ziyarete gelmesini çok istediğini söyler ve Amor bunun üzerine kız kardeşlerinin kendisini merak edebileceklerini ve kocasının kim olduğunu soracaklarını söyleyerek Psyche'nin verdiği sözü unutabileceğini dillendirir. Kocasına kız kardeşlerine tek bir kelime bile etmeyeceği sözünü vererek kocasını -tanrıyı ikna eder. Batı rüzgârı Zephyros kız kardeşleri saraya uçurur ve kızlar Psyche'nin yaşadığı sarayı görünce kıskançlık duygularına engel olamazlar. Psyche'ye kocası ile ilgili bilgiler sormaya başlarlar ve onun kocasının nasıl görüldüğünü ve onunla ilgili hiçbir şey bilmediğini öğrendiklerinde kıskançlık duyguları ile nifak tohumlarını ekmeye başlarlar. Kız kardeşleri kocasının belki de bir canavar olduğunu ve karnında bir canavarın çocuğunu taşıdığını belki de çocuk doğduğunda onlara zarar vereceğini söyleyerek kocasının belki de bundan dolayı kendisini gündüzleri göstermediğini dillendirirler. Böylece Psyche'de merak duygusunu uyandırırken hedeflerine de ulaşmış olurlar. Artık kocasını kim olduğunu hiç olmadığı kadar merak eden Psyche ablalarının hazırladığı planı eyleme geçirir. O gece Amor uyuduktan sonra yağ lambasını yakarak, eline bir bıçak alarak yanında yatan adamın/canavarın kim olduğunu öğrenmek için harekete geçer. Kocasının yüzüne baktığında tanrısal güzelliği görür ve elleri titreyerek yağ damlasının Amor'un omzuna dökülmesine neden olur. Ateşin kanatlarına düşmesi ile uyanan Amor uçup gider ve bir daha asla dönmez. Bütün bu olaylardan sonra zavallı aşık Psyche kocası Amor'u bulmak için dünyayı dolaşmaya başlar (Köhlmeier, 1998).

Asıl bütün bu gelişmelerden sonra masallarda da karşımıza sıklıkla çıkan izlekler ortaya çıkmaya başlar. Bu izleklerden bazıları kıskanç- kötücül kız kardeşler, yasak, merak duygusuna yenik düşme, yasağı çiğneme ve hem içsel hem de dışsal yolculuk şeklindedir.

Diyar diyar gezerek kaybettiği aşkını arayan Psyche bir gün dinlenmek için bir eve gelir ve bu evde olan kişi bütün yaşadıklarının sorumlusu olan güzellik tanrıçası Aphrodit'ten başkası değildir. Güzellik tanrıçası kıza kendisinin sevgilisini bulmasında yardımcı olacağını ama bundan önce kendisine başarması gerekli olan görevler vereceğini söyler. Bu zorlu görevlerin üstesinden gelirse eğer -Aphrodit bu görevleri asla yapamayacağını bildiği için verir- sevdiğine kavuşacağını dillendirir. Psyche'nin başarması gerekli olan birinci görevi; bir gece boyunca bir salon dolusu tahılın taşlarını ayıklamak. Burada Apollon ona yardımcı olması için karınca sürüsü yollar ve görev tamamlanır. İkinci görevi ise insan yiyen bir koyun sürüsünü kırpması, yine Apollon'un yardımı ile başarılı olur. Üçüncü görevi yeraltı dünyasında olan Styx ırmağından bir testi su getirmesi ve burada Apollon bir kartal kılığında girerek bizzat görevi yerine getirir ve Psyche yine bu görevin de üstesinden gelir. Bütün görevleri yerine getiren Psyche'ye Aphrodit dördüncü daha zor bir görev daha verir. Ölüler diyarı Hades'in eşi olan tanrıça Persephone'nin güzelliğinden bir sepet getirmesini ister. Bu görev çok zordur, çünkü ölüler diyarı Hades'e inen ölümlü birinin tekrar yeryüzüne çıkma olanağı yoktur. Fakat aşkına kavuşmak için yanıp tutuşan Psyche yeraltına iner ve Persephone onun hikâyesini öğrendiğinde ona acıyıp kendisinden istenen bir sepet dolusu güzelliği verir ve sıkı sıkı da kendisine verilen sepeti asla açmamasını tembihler. Yeryüzüne çıkmak için tek başına yola koyulan Psyche yolun çok uzun olmasından dolayı canı sıkılır ve içindeki merak duygusuna yenik düşerek sepetin kapağını yavaş yavaş açar ve orada hemencecik sonsuza dek sürecek olan derin bir uykuya dalar.

Lucius Apuleius tarafından kaleme alınan "Metamorfoz" adlı eserdeki bu söylencedeki Psyche ve Amor bütün zorluklara karşın tanrı Zeus'un yardımları ile tekrar bir araya gelmiş ve metin mutlu son ile bitmiştir. Ama eski anlatımlarda Psyche sonsuz uykusundan bir daha uyanamamıştır ve Amor'una kavuşamamıştır (Köhlmeier, 1998).

Amor ve Psyche Söylencesinin Masallar ve Söylencelerdeki Ortak- Farklı İzlekleri

Masallar ve söylencelerdeki benzerlikler göz ardı edilemeyecek kadar aşikârdır. Bu bağlamda yukarıda kısaca değindiğimiz Külkedisi masalı ile Amor ve Psyche söylencesinden yola çıkacak olursak hem mitolojik hem de masallarda karşımıza çıkan çok fazla izlekler olduğunu söylememiz olanaklıdır.

Kıskanç ve kötücül kız kardeşler Psyche'de öz kardeş iken Külkedisinde üveydir. Aslında onların bu durumda olması yani Külkedisi babası ile mutlu mesut yaşarken birden bire babanın evlenmesi ve üvey anne ile kızları gelince huzur içinde yaşadığı evinden odasından mahrum bırakılması, Psyche'de yine kız kardeşlerinin sarayına geldikten sonra içine merak ve nifak

tohumlarını ektikten sonra huzurlu ortamının bozulması şeklinde karşımıza çıkar. Amor ve Psyche söylencesi Kükedisi, Uyuyan Güzel, Pamuk Prenses gibi masallarla benzerlikler göstermektedir. Yasak, itaat, güzellik, başarması gerekli olan zorlu görevler, büyümlü nesnelere ya da canlıların yardımı, kıskanç kız kardeşler, kıskanç üvey anne Amor ve Psyche de üvey anne yerini kayınvalideye bırakır. Ölümlü olan Psyche, Kükedisine göre daha şansızdır çünkü ona kötülük yapan ölümsüz olan ve her şeye gücü yeten bir tanrıçadır. Psyche söylencesinin başında Amor ile mutluluğu yakalamış ama merakına yenik düşerek bu mutluluğu yok etmiştir. Kükedisi ise masalın başında anne öldükten sonra zorlu bir sürece girmiş sonra ise evlilikle birlikte hem kendi öz değerini hem de aşkı bulmuştur.

Kükedisi masalında söz konusu olan tahılların ayıklanması izlediği ele aldığımız söylencede de söz konusudur. Kükedisi üvey annesi ve üvey kız kardeşleri ile baloya gidebilmek için kendisine birbiri içine geçmiş olan buğday- mercimek gibi tahılları ayıklanması görevi verilir, Psyche'ye ise güzellik tanrıçası Aphrodit tekrar aşkına kavuşabilmesi için ona bir oda dolusu tahılın taşlarını ayıklama görevini verir. Her ikisinde de onlara yardım eden büyümlü canlılar vardır. Kükedisinde ölen annesinin ve iyilik perilerinin yönlendirmeleri ile birlikte kuşlar, mitolojik söylence de ise tanrı Apollon'un görevlendirdiği karınca sürüsüdür. Psyche'nin görevlerinin sayısı daha fazladır ve daha zordur ama hep ona yardımcı olan tanrı ya da Persephone gibi tanrıça vardır. Kükedisinde ölen annenin ruhu ve iyilik perileri ve kuşlar görevlerini yapmasına yardımcı olurken Psyche'de tanrı Apollon yardım eder.

Özellikle Psyche ve Amor söylencesinde dikkat çeken en önemli unsurlardan birisi itaatsizliktir. İlk başta itaatsizlik eylemini gerçekleştiren Amor'dur. Çünkü annesi Aphrodit'in kendisine verdiği güzeller güzeli Psyche'yi bir yaratığa aşık etmesi gerektiren görevini onun güzelliği karşısında büyülenip kendisinin aşık olmasıyla ilk itaatsizlik gerçekleşir. Daha sonra Amor'un kendisini asla aydınlıkta görmemesi gerektiğini söylemesine karşın merakına yenik düşerek onu uyuduktan sonra görerek mutluluğunun elinden uçup gitmesine neden olmuştur Psyche. Kendisine yasaklanan nesneye karşı duyulan aşırı merak ve merakını yenmek adına yasağı çiğneme eylemini gerçekleştiren Psyche, dördüncü görevinde Persephone tarafından verilen sepeti açmaması için sıkı sıkıya tembih edilmesine karşın yine merakına yenik düşerek sonsuz bir uykuya dalar.

Bu bize tıpkı tanrının Adem ile Havva'ya cennetteki yasak olan meyve ağacına dokunmamalarını sıkı sıkıya tembih etmesine karşın şeytanın da kışkırtmasıyla yasağı çiğneyerek -bilgi ağacı- elmadan yemelerini aktaran hikayeyi çağırıştırır. Yasağa karşı merak yine tanrılar tarafından yaratılan ilk kadın olan Pandora söylencesinde de tekrarlar kendini. Tanrı Zeus Pandora'ya verdiği kutuyu asla açmamasını tembih eder ama merakına yenilen kadın yeryüzüne savaşları, hastalıkları ve kötülükleri kutuyu açarak salar ve son anda kutuyu kapattığında kutunun içinde umut kaldığı söylenilir. Yine Lut Peygamberin karısının merakına yenik düşerek geriye dönüp bakması sonucu taşa çevrilmesi de meraktandır. Orpheus ve Euridyke söylencesinde ölen karısına olan aşkıdan ölümler diyarı tanrısı Hades ve eşi Persephone'den karısını kendisine tekrar vermelerini isteyen Orpheus'a değinmekte fayda vardır. Karısını bir yılan sokması sonucu kaybeden Orpheus onun acısına dayanamaz ve ölümler diyarına gider. Ölümler diyarına giderken her zaman yanında olan ve acısını hüznünü liri eşliğinde dile getiren Orpheus bütün yeraltında yaşayan yaratıkları büyümler ve imkânsız olanı başararak Hades ve Persephone'nin karşısına çıkarak kendisine, aşkını Euridyke'sini vermelerini ister. Çaldığı bu büyümlü müzik ve aşk karşısında tanrı ve tanrıça Orpheus'a acıyarak isteğini kabul ederler. Ama tek şartları vardır; ona yeryüzüne çıkıncaya kadar asla geri dönüp bakmamasını tembihlerler eğer geriye dönüp bakarsa sonsuza kadar karısını yine kaybedecektir. Artık neredeyse yolun sonuna yaklaşmalarına karşın karısının kendi peşinden gelip gelmediğinden emin olamadığından ve merakına yenik düştüğünden dönüp arkaya bakmasıyla Euridyke'sini sonsuza kadar kaybeder. Bu mitolojik trajik figürde olduğu gibi, merak hem kutsal metinlerde, masallarda ya da söylencelerde kendini çok önemli bir izlek olarak tekrar eder.

Dikkat çekici olan çoklukla merak söz konusu olduğunda kadınların bu konuda itaatsiz olduğu düşüncesi ağır basmaktadır. Çünkü insanoğlunu cennetten kovduran neden Havva'nın merakı, Pandora söylencesinde olduğu gibi insanoğlu mutlu mesut yaşarken merakına yenik düşerek kutuyu açıp felaketlerin yeryüzüne yayılmasına neden olan ve tanrısal yasağı çiğneyen yine bir kadındır. Mavi Sakal masalında zengin ve korkunç bir asilzade olan Mavi Sakal, yeni evlendiği karısına kaledeki bütün odaları gezebileceğini ama içlerinden bir tanesine asla girmemesini tembihleyerek bütün odaların anahtarları verir ve kendisinin kaleden birkaç günlüğüne uzaklaşacağını söyler. Kadın can sıkıntısından kaledeki bütün odaları dolaşır, ama bir taraftan da içindeki merak kendisini yer bitirir. Böylece merakına yenik düşerek yasak olan odaya da girer. Yasak ya da kendine tembihlenen, ikazlara uymama kendini hem masallarda hem söylencelerde hem de kutsal metinlerde sıklıkla karşımıza çıkar. Yasak odayı açma merakı- dürtüsü, tabuları yok etmek bağlamında ele alınabilir.

Yine bunlardan bir tanesi "Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler" masalıdır. Bu masalda üvey annenin Pamuk Prenses'e kötülük yapmasından korkan cüceler, onu hiç kimseye kapıyı açmaması konusunda ikaz ederler – tembihlerler. Ama cücelerin kendisini uyarmalarına karşın tam üç kez yasağı çiğner Pamuk Prenses. Elbette ki bu yasakları çiğnemesinde bir kadını

cezbedici kemer, tarak ve elma gibi şeyler vardır.

Yasağı çiğneyen Havva, Pandora ve Psyche’de bu yasak tanrısal bir yasadır, uyarılara karşı gelerek eyleme geçerler ve yasak bilgiyi edindikten sonra farkındalık kazanarak bu bilginin sonuçları ile karşılaşır. Psyche Amor’unu kaybeder ve zorlu bir yolcuğa çıkarken Havva ise Adem ile birlikte cennetten kovulup yine zorlu bir sürece girer.

Amor ve Psyche söylencesinde aşk ve ruhun birbirlerinden ayrılamadığını ve birlikte olabilmek içinde güvenin önemli ve aynı zamanda bu beraberlik için birçok engellerin üstesinden gelinmesi gerektiğine vurgu yapılır. Psyche’nin acı çekmesinin nedenini, tekrar tekrar ikaz edilmesine karşın sözünde durmaması ve merakına yenik düşmesi ile ilintilendirmek olanaklıdır. Merak duygusu Psyche’yi Amor’un uyarılarına karşın itaatsizlik yapmaya yönlendirir ve onu gece uyurken gizlice görmeye ve kim olduğunu öğrenmesine sevk eder. Aslında bu itaatsizlik hem masalarda hem de söylencelerde merak ve bilgi arzusudur. Özellikle Psyche tarafından Amor’u gece karanlıkta görmek için yaktığı mum bilgi ve aydınlığı sembolize eder. Bu bağlamda da mum karanlığı yani Amor’un karanlık yüzünün ortaya çıkmasını sağlayan ama en önemlisi mumu yakarak kendi aydınlığını gerçekleştiren Psyche olur. Diğer söylenceler ve masallar için de geçerlidir bu tezimiz çünkü merak ve bilgi arzusu hep yasak ile ilintilidir, bu yasağa duyulan merak ve itaatsizlik eylemi yerini bilgi ve aydınlığa bırakır.

Amor ve Psyche söylencesinde bir diğer benzerlik Uyuyan Güzel masalında kendini gösterir. Grimm masallarından biri olan bu masalda kral ve kraliçe yeni doğan kızları adına bir şölen düzenler ve on iki periyi davet ederler ve on üçüncü peri kendisinin davet edilmemesine sinirlenerek şölene gelir. On bir peri yeni doğan bebeğe sağlık, mutluluk başarı gibi güzel dileklerini sunmuş ama sıra on ikinci periye geldiğinde davet edilmeyen peri ona buluş çağına geldiğinde eline iğ batarak ölmesini dilemiştir. Ne yazık ki son peri bu kötücül dileği yüzyıllık bir uykuya çevirebilmiştir. Tanrılar tanrısı Zeus tıpkı Uyuyan Güzel masalındaki on ikinci Peri gibi Psyche’nin ölüm uykusunu dönüştürmüş ve onu belirli süreden sonra uyandırarak aşkına kavuşmasına yardımcı olmuştur. Uyuyan Güzel, Pamuk Prenses ve Psyche ölüm uykusundan öpücük ile uyandırılır. Hayat veren öpücük motifini sanat ve edebiyatta farklı şekilde görmek olanaklıdır. Kanımızca bu motif genellikle sevgiyi romantizmi, sihirli veya mucizevi bir unsuru temsil eder ve karakterlere yeni bir hayat, canlanma veya dönüşüm getirir. Birçok masal ve anlatılarda kahramanların yaşadığı zorluklar veya lanetler sonrasında hayat veren öpücük yani aşk/sevgi dönüşü tetikleyen unsurlardan biri olarak çıkar karşımıza. Böylece kahramanın hayatında yeni bir sayfa açılır ve geçmişte yaşanan bütün kötülükler son bulur ve gerçek sevgi kazanır.

Bu bağlamda gerçek sevgi ve aşkın zorluklarla ve çatışmalarla yansıtılması karakterlerin gelişimi ve dönüşümü için gereklidir. Bu zorluklar ve sınavlar karakterlerin güçlü ve zayıf yönlerini keşfetmelerini sağlarken aynı zamanda zorluklarla başa çıkmayı öğretir. Kişilerin gelişimi ve olgunlaşması bağlamında önemlidir ve gerçek hayatta aşkın ve sevginin zorluklarla dolu olduğu bir gerçeklik vardır ve bu zorlukların yansıtılması eserlere derinlik verirken aynı zamanda insan doğasının ve ruhsal dünyasının çeşitliliğini de sunar. Bazı aşklar tıpkı örnek verdiğimiz masalarda ya da Amor ve Psyche söylencesinde olduğu gibi kavuşma ile sonsuz mutlulukla birlikte ölümsüzlüğü yakalar. Bazı aşklar ise Leyla ile Mecnun, Romeo ve Juliet, Kerem ile Aslı’da olduğu gibi her ne kadar zorlu sınavlardan da geçseler kavuşmayı yakalayamazlar, ama sonsuz ve ölümsüz aşkların listesinde kendine yer edinirler.

Sonuç

Her iki anlatıda kahramanlar zorluklarla dolu bir süreçten geçer. Külkedisi üvey anne ve kız kardeşleri tarafından annesi öldükten sonra huzurlu dünyasından kopartılarak onların himayesinde sürekli ezilen ve yok sayılan birisine dönüştürülür. Hatta çok istediği baloya gidebilmek için kendisine bir dizi zorlu görevler veren üvey annesinin sınavlarının üstesinden büyümlü güçler sayesinde gelir. Bu aslında hem Psyche hem de Külkedisi için içsel güçlerinin ve kararlılığını ölçen zorlu durumları simgeler. Zorluklar ve sınavlar, inanılan şeyler uğruna hiç düşünmeden kararlılıkla gidilen bir yol olarak karşımıza çıkar. Böylece kendi kimliğini bulma, içsel güzelliklerini ve değerlerini keşfetmeleri anlatılırken kişisel gelişim için zorlu yolculardan ve sınavlardan geçildiği vurgulanır. Külkedisi masalının sonunda kahramanın kötü bir durumdan aşkı bularak iyileşmesi üzerine odaklanırken Amor ve Psyche’de aşkını itaatsizliğinden kaynaklı kaybedip bir dizi sınavlar ve zorluklardan sonra tekrar kazanmayı anlatır. Külkedisinin karşılaştığı üvey anne ve üvey kız kardeşlerinin zorbalıkları ve yaptıkları eziyetler karşısında tepki göstermemesi onun içindeki saf sevginin gücünü vurgular. Psyche’de ise tekrardan aşkını kazanabilmesi için tanrıça tarafından kendisine verilen sınavların üstesinden gelebilmesi gerekir ki böylece aşkının doğruluğunu kanıtlayabilsin. Hem örnek verdiğimiz masalarda hem de söylencelerde kahramanlar kendi kararlarının ve itaatsizliklerinin sonuçlarıyla yüzleşmek zorunda kalırlar ve kendi seçimlerinin ve eylemlerinin sonuçları ile başa çıkma sürecinde de zorlu sınav ve yolculuklar ile karşılaşır.

Karşılaştıkları bu sınavlar onların içsel güçlerini, kararlılıklarını ve sevgi dolu yüreklerini kanıtlamalarını sağlar. Zaten bu zorlu süreçler, hikâyelerin ana temalarına derinlik katar böylece okuyucu/dinleyici kahramanların evrensel deneyimleri üzerinde düşünmeye yönlenir.

Sonuç olarak bütün yaşanan olumsuz durumdan olumlu bir ruhsal deneyime dönüşerek Ruh ve Aşk birbirlerini tamamlarlar ve hatta bir bütün olarak arınır ve beraberlikleri yükselişe geçer. Tanrısal katta sonsuzluğa ulaşmışlardır. Psyche'nin Aphrodit tarafından başarması için verilen görevler onun daha çok aydınlığa, ışığa ve acılarının üstesinden gelmesi için gereklidir. Çünkü bu görevler ile birlikte içindeki kaostan, karanlıktan kurtarılacak ve hayatına tekrar düzen ve ışık olarak dönecektir.

Aslında hem masalarda hem de söylencelerde ortak motiflerin- izleklerin olduğu bir gerçektir. Masaları ve söylenceleri bildiğimizde hemen çağrışım zincirleri devreye girerek izlekleri hatırlatır. Çalışmamızda özellikle Külkedisi ve Amor ve Psyche söylencesindeki ortak motiflere dikkat çekip bunların birbirlerinden etkilendiklerini ortaya koyarak, aralarındaki benzerliklere değindik. Aynı zamanda Uyuyan Güzel, Orpheus-Euriydiğe, Pandora'nın Kutusu gibi söylencelerle de benzerliklerine değinerek ne şekilde ve nasıl bir etkileşim içinde olduklarını gösterdik. Sonuç olarak hem masaları hem de söylenceleri insanlığın emekleme dönemi olarak görmek olanaklıdır.

Yazar Katkıları: Fikir-C.A. E./A.S.; Tasarım- C.A. E./A.S.; Denetleme- C.A. E./A.S.; Kaynaklar- C.A. E./A.S.; Veri Toplanması ve/veya İşlemesi C.A. E./A.S.; Analiz ve/veya Yorum- C.A. E./A.S.; Literatür Taraması- C.A. E./A.S.; Yazıyı Yazan- C.A. E./A.S.; Eleştirel İnceleme- C.A. E./A.S

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazarlar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek: Yazarlar, bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Author Contributions: Concept - C.A. E./A.S.; Design- C.A. E./A.S.; Supervision- C.A. E./A.S.; Resources- C.A. E./A.S.; Data Collection and/or Processing- C.A. E./A.S.; Analysis and/or Interpretation- C.A. E./A.S.; Literature Search- C.A. E./A.S.; Writing Manuscript- C.A. E./A.S.; Critical Review C.A. E. /A.S

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The authors have no conflicts of interest to declare.

Financial Disclosure: The authors declared that this study has received no financial support.

Kaynaklar

- Ackermann, E. (2021). *Die schönsten Maerchen der Welt*, Anaconda Verlag, München.
- Akyıldız Ercan, C. (2021). "Grimm Masallarında Kötücül Üvey Anne İmgesi". Funda Kızıler Emer (Ed.) & İnci Aras (Ed.), *Edebiyat ve Gündem: Kadın Sorunu*, (106-120), Nisan Kitabevi.
- Bettelheim, B. (1999). *Büyünün Yararları-Peri Masallarının Anlam ve Önemi (Masal- Mit –İyimserlik Kötümserlik)*, (Çev: Sevinç Kabakçioğlu), *Kuram Dergisi*, Kitap: 6.
- Bilkan, A.F. (2009). *Masal Estetiği*, Timaş Yayınları, İstanbul.
- Kershaw, S.P. (2018). *Yunan Mitolojisi Rehber Kitabı*, (Çev: Şefik Turan), Salon Yayınları, İstanbul. (Orijinal çalışma: A Brief Guide To The Greek Myths, 2007).
- Köhlmeier, M. (1998). *Tanrıların Masalları*, (Çev: Atilla Dirim), Yurt Kitap Yayın, Ankara. (Orijinal çalışma Sagen des klassischen Altertums 1996).
- Propp, V. (1985). *Masalın Biçimbilimi*, (Çev: Mehmet Rifat-Sema Rifat), BFS Kent Yayınevi İstanbul.
- https://www.grimmstories.com/de/grimm_maerchen/aschenputtel Erişim tarihi: 31.05.2021
- <https://www.everyday-feng-shui.de/wesen-und-bedeutung-des-haselnuss-baumes/> Erişim tarihi: 12.11.2022
- https://fraubirkenbaum.wordpress.com/2015/10/22/haselstrauch-magie_brauchtum/ Erişim tarihi: 12.09.2022